

Open Access Indikator 2024

Del 1

Overblik over datagrundlag, processer og output Publikationer fra publiceringsåret 2022

Version 1, den 20. april 2024

Indhold

0	Indhold	1
1	Forord.....	2
2	Hvilke typer Open Access måles?	3
3	Hvad er datagrundlaget?	3
3.1	Anerkendte og kompatible Open Access repositorier.....	4
3.2	Tidsskrifter med særligt lange embargoperioder	4
4	Hvordan forløber processen i hovedtræk?.....	5
4.1	Proces for kvalitetskontrol.....	6

1. Forord

Danmarks Nationale Strategi for Open Access 2018-2025¹ har som målsætning, *”at der fra 2025 og frem er uhindret, digital adgang for alle til alle fagfællebedømte forskningsartikler fra danske forskningsinstitutioner - med maksimalt 12 måneders forsinkelse.”*

Af strategien fremgår endvidere: *”Uddannelses- og Forskningsministeriet vil en gang årligt monitorere implementeringen af Open Access via Open Access Indikatoren (OAI) for at understøtte, at alle parter gør deres ypperste for at udvikle og udbrede fri tilgængelighed til danske forskningsresultater.”* Se i øvrigt strategiens tekniske bilag: Baggrund for og monitorering af Open Access Strategi 2018-2025².

Open Access Indikatoren måler på et enkelt publiceringsår inden for strategiens genstandsfelt: *”Videnskabelige artikler og konferencebidrag i tidsskrifter og proceedings med ISSN.”*

Mange tidsskrifter opretholder embargoperioder på 6, 12 eller flere måneder, hvor forskerne er blokeret i at etablere Open Access til deres artikler. Den nationale strategi tillader op til 12 måneders forsinkelse i etableringen af Open Access til en given artikel.

Open Access Indikatoren beregnes én gang årligt og med en forsinkelse som netop sikrer, at eventuelle 12 måneders embargoperioder for publikationer publiceret sidst på året er udløbet på beregningstidspunktet. Således er OAI 2024 beregnet primo marts 2024 på basis af publikationer fra publiceringssåret 2022.

Beskrivelsen af Open Access Indikatoren er organiseret i to dele:

- Del 1: Overblik over datagrundlag, processer og output
- Del 2: Teknisk beskrivelse af datagrundlag, processer og output

Henvendelser vedr. indikatoren kan rettes til

Hanne-Louise Kirkegaard, Chefkonsulent
Uddannelses- og Forskningsstyrelsen
Uddannelses- og Forskningsministeriet
Haraldsgade 53
2100 København Ø
Email: hki@ufm.dk

¹ <https://ufm.dk/forskning-og-innovation/samspil-mellem-viden-og-innovation/open-access/artikler/danmarks-nationale-strategi-for-open-access/final-national-strategi-for-open-access-2018.pdf>

² <https://ufm.dk/forskning-og-innovation/samspil-mellem-viden-og-innovation/open-access/artikler/danmarks-nationale-strategi-for-open-access/teknisk-bilag-til-strategi-baggrund-for-og-monitorering-af-open-access.pdf>

2. Hvilke typer Open Access måles?

Open Access Indikatoren for 2024 måler tre typer Open Access:

1. Artikler og konferencebidrag, der er udgivet i dedikerede Open Access tidsskrifter og dermed OA-tilgængelige så snart de er publiceret (Gylden OA)
2. Artikler og konferencebidrag, der er OA-tilgængelige fra universiteternes egne forskningsdatabaser eller Open Access repositorier (Grøn OA)³
3. Artikler og konferencebidrag, der er OA-tilgængelige fra andre anerkendte Open Access repositorier (Grøn OA).

OA Indikatoren måler ikke såkaldt Hybrid OA, hvor artiklen publiceres i et tidsskrift, der kun giver adgang til abonnenter, og hvor et tillægsgebyr er betalt for at frigive den enkelte artikel som OA til ikke-abonnenter. Dog, i det omfang en sådan hybrid OA-artikel gøres tilgængelig fra universitetets egen forskningsdatabase eller et andet anerkendt Open Access repository, vil den tælle med ligesom alle andre tilfælde i type 2 eller 3 ovenfor.

3. Hvad er datagrundlaget?

- Metadata om årets publikationer indsamles fra hvert af de 8 universiteters lokale forskningsdatabaser. Dette udgør OA Indikatorens basisdata.
- Internationale metadata om dedikerede gyldne Open Access tidsskrifter importeres fra Directory of Open Access Journals⁴. Herved kan OA Indikatoren håndtere Open Access type 1 ovenfor (Gylden OA)
- En dansk autoritetsliste over anerkendte og kompatible Open Access repositorier inkl. de danske universiteters forskningsdatabaser. Herved kan OA Indikatoren håndtere Open Access type 3 ovenfor (Grøn OA)
- Internationale metadata om forlagernes og tidsskrifternes politikker, hvad angår Grøn OA importeres fra Sherpa/Romeo⁵ databasen. Herved kan OA Indikatoren beregne Open Access potentialet for artikler i abonnements-tidsskrifter. Dvs. hvor mange artikler kunne gøres OA-tilgængelige fra universiteternes forskningsdatabaser og andre anerkendte OA repositorier uden at bryde forlagernes politikker?
- En dansk autoritetsliste over tidsskrifter med meget lange embargoperioder (mere end 12 måneder), der ikke er indekseret i Sherpa/Romeo, som blokerer for at etablere OA som foreskrevet af den danske strategi. Listen anvendes til at etablere en praktisk brugbar sondring mellem uudnyttet OA-rettighed og blokeret OA.

³ Danske forskningsdatabaser er primært registrarer over universitetets publikationer, men kan også løfte rollen som "repositorier" for selve publikationerne (i fuld tekst). I andre tilfælde anvender universiteterne et andet system til at løfte rollen som Open Access repository.

⁴ <https://doaj.org>

⁵ <https://v2.sherpa.ac.uk/>

3.1 Anerkendte og kompatible Open Access repositorier

OA Indikatoren måler grøn OA fra to typer repositorier:

Universiteternes egne forskningsdatabaser eller OA repositorier

AAU <https://vbn.aau.dk/en/>

AU <http://pure.au.dk/portal/da/organisations/8000/publications.html>

CBS <https://research.cbs.dk/da/>

DTU <https://orbit.dtu.dk>

ITU <https://pure.itu.dk/portal/>

KU <https://forskning.ku.dk/soeg/>

RUC <https://forskning.ruc.dk>

SDU <https://portal.findresearcher.sdu.dk//da/>

Andre anerkendte og kompatible OA repositorier

Følgende kriterier skal være opfyldt for at kunne optages på autoritetslisten over anerkendte eksterne repositorier:

Teknisk soliditet

Repositoriet er i stabil drift med gode oppe- og svartider.

Bæredygtighed

Repositoriet forekommer bæredygtigt organiseret og finansieret og kan forventes at fungere mange år frem i tiden.

Troværdighed

Repositoriet er dedikeret til Open Access formidling af videnskabelige publikationer.

Kontaktbarhed

Repositoriet har synlige kontaktoplysninger og svarer inden for en rimelig tid på mail-henvendelser.

Tilgængelighed

Repositoriets publikationer er frit tilgængelige uden adgangsbarrierer i form af registreringskrav eller lign.

Linkkvalitet

Repositoriet udstiller sine fuldtekster via direkte links: Hvis et menneske eller en maskine (robot) følger linket (i en browser e.l.) downloades selve fuldteksten direkte.

Listen opdateres årligt på basis af input fra de danske universiteter. Universiteterne har mulighed for, i en høringsperiode, at foreslå eksterne repositorier til optagelse. De foreslåede repositorier evalueres i henhold til de seks kriterier og kan, hvis kriterierne opfyldes, optages på listen.

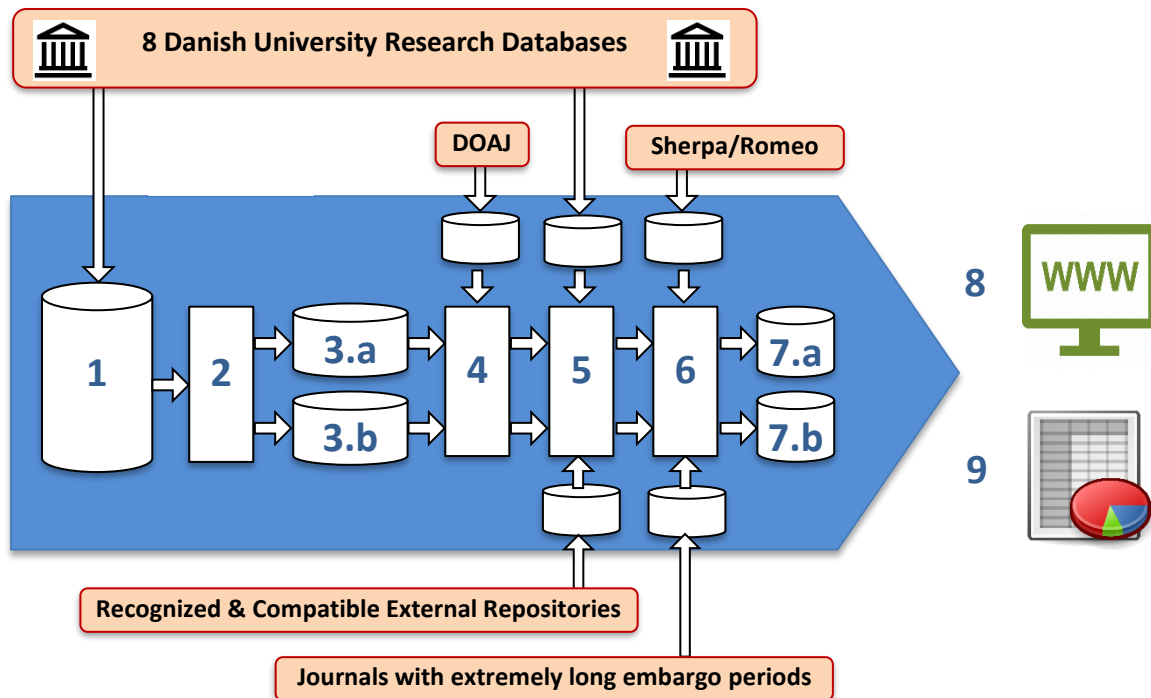
Listen kan downloades fra OA Indikatorens hjemmeside.

3.2 Tidsskrifter med særligt lange embargoperioder

Autoritetslisten over tidsskrifter med embargoperioder udover 12 måneder, som ikke er dækket af Sherpa/Romeo, opdateres årligt baseret på input fra universiteterne.

Listen kan downloades på OA Indikatorens hjemmeside.

4. Hvordan forløber processen i hovedtræk?

1. Universiteternes publikationsdata indsamles automatisk fra universiteterne.
2. Den delmængde, der svarer til OA Indikatorens genstandsfelt, isoleres og to versioner af datasættet produceres mhp. yderligere analyser:
- 3.a Versionen "**genstandsfelt med dubletter**", der indeholder dubletter når en publikation har forfattere fra flere universiteter og dermed indsamles flere gange. Denne version af genstandsfeltet bruges som grundlag for beregninger, der vedrører de enkelte universiteter.
- 3.b Versionen "**genstandsfelt uden dubletter**" hvor der er foretaget deduplicering af posterne. Denne version benyttes som grundlag for beregningen af OA på nationalt niveau og for hovedforskningsområderne
4. Check om artiklen er publiceret i et gyldent OA-tidsskrift. I givet fald signaleres Realiseret OA for artiklen. Her anvendes data fra DOAJ (Directory of Open Access Journals) til at sikre, at tidsskriftet er et fuldt dedikeret gyldent OA-tidsskrift. Data fra DOAJ giver desuden information om, hvorvidt tidsskrifter opkræver publiceringsgebyr i form af APC (Article Processing Charge). Denne information er for indikatorens genstandsdelt at finde i et regneark til download på OA Indikatorens hjemmeside.
5. Check om artiklen i praksis kan downloades fra et grønt Open Access repository. I givet fald signaleres Realiseret OA for artiklen.
 - Enten fra universitets egen forskningsdatabase
 - Eller fra et andet anerkendt OA repository (optaget på autoritetslisten over sådanne)

6. Check om artiklen er publiceret i et tidsskrift, der giver ret til at realisere OA. I givet fald signaleres en Uudnyttet OA-rettighed for artiklen. I modsat fald signaleres Blokeret OA. Her anvendes data fra Sherpa/Romeo-databasen. I tilfælde af Uudnyttet OA-rettighed, slås tidsskriftet op i autoritetslisten over tidsskrifter med særligt lange embargoperioder (ud over 12 måneder). Findes tidsskriftet her, signaleres i stedet Blokeret OA for artiklen. (Se note vedr. Sherpa/Romeo i afsnit 3 "Hvad er datagrundlaget?")

Dette resulterer i et todelt statistisk datasæt:

- 7.a Statistik på universitetsniveau beregnet vha. "**genstandsfelt med dubletter**"
- 7.b Statistik på nationalt niveau beregnet vha. "**genstandsfelt uden dubletter**"
8. Resultatet formidles via websider i den Danske Open Access Indikator og...
9. ... via regneark, der kan downloades fra den Danske Open Access Indikator. I tillæg hertil kan de underliggende publikationsdata downloades som regneark.

5. Proces for kvalitetskontrol

OA Indikatorens resultater for 2024 kvalitetssikres gennem følgende procedure:

Datagrundlaget. De indsamlede data testes mhp. at sikre, at datagrundlaget er høstet korrekt og klassificeret i overensstemmelse med den fastlagte proces. Testen er baseret på en tilfældigt udvalgt stikprøve på 0,75% af hvert universitets datasæt.

Downloadede fuldtekstfiler. Testen fokuserer på downloadede filer, der synes at afvige fra de registrerede metadata. Dette drejer sig f.eks. om afvigelser i sidetal, meget små filstørrelser mv.